

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

15 iulie 2014

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit în componența:

președinte – Nicolae Gordilă,

judcători – Elena Covalenco, Liliana Catan, Iurie Diaconu, Ion Guzun,

a judecat, fără citarea părților, recursul ordinar declarat de către avocatul, Dimov Ivan, în numele inculpatului, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 02 decembrie 2013, în cauza penală în privința lui

Muntean Alexandr Alexandr, născut la 16 martie 1989, originar și domiciliat mun. Chișinău, bd. Dacia 71/5 ap. 41.

Datele referitoare la termenul de examinare a cauzei:

1. în prima instanță din 05.10.2012 pînă la 25.02.2013

2. în instanța de apel din 22.05.2013 pînă la 02.12.2013

3. în instanța de recurs din 20.05.2014 pînă la 15.07.2013

CONSTATĂ:

1. Prin sentința Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău din 25 februarie 2013, Muntean A.A. a fost achitat în baza art. 192¹ alin. (2) lit. a) Cod Penal.

Acțiunea civilă de încasare de la Muntean A.A. a prejudiciului material în mărime de 10.000 lei a fost respinsă ca neîntemeiată.

2. De către organul de urmărire penală, Muntean A.A. a fost învinuit de faptul că, la 16 martie 2011, în jurul orei 21.00, acționînd cu intenția răpirii mijlocului de transport, fără scop de însușire, împreună cu Șeptițchii Denis și alte persoane neidentificate de organul de urmărire penală, pe ascuns au răpit automobilul de model „Opel Ascona” cu n/î BR AG 688, ce aparține cet. Musteață Corin Ion, care era parcat în fața blocului de locuit amplasat pe bd. Dacia 71/5, mun. Chișinău.

Astfel, acțiunile lui Muntean A.A. au fost încadrate de organul de urmărire penală în baza art. 192¹ alin. (2) lit. a) Cod penal – *răpirea mijlocului de transport fără scop de însușire, comis de mai multe persoane.*

3. Sentința menționată a fost contestată cu apel de către procuror, care a solicitat casarea acesteia, rejudecarea cauzei, cu pronunțarea unei noi hotărîri, prin care Muntean A.A. să fie recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 192¹ alin. (2) lit. a) Cod penal, la 5 ani închisoare. Conform art. 90 Cod penal, a-i suspenda executarea pedepsei pe un termen de 4 ani, cu impunerea obligației să nu-și schimbe domiciliul fără consimțământul organului competent. Acțiunea civilă să fie admisă în principiu.

În motivarea apelului procurorul a invocat că instanța de fond eronat a apreciat probele administrate pe caz, deoarece cumulul de probe anexat la dosar dovedesc vinovăția inculpatului de cele incriminate.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 02 decembrie 2013, apelul declarat a fost admis, casată sentința, și pronunțată o hotărâre nouă, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care Muntean A.A. a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 192¹ alin. (2) lit. a) Cod penal, la 3 ani închisoare. Conform art. 90 Cod penal, executarea pedepsei stabilite i-a fost suspendată pe un termen de 1 an. Acțiunea civilă înaintată de Musteață C.I., privind încasarea prejudiciului material, a fost admisă în principiu, urmînd ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite, să se expună instanța în ordine civilă.

Instanța de apel a constatat că, Muntean A.A. la 16 martie 2011, în jurul orei 21.00, acționînd cu intenția răpirii mijlocului de transport fără scop de însușire, împreună cu alte persoane neidentificate de organul de urmărire penală, pe ascuns au răpit automobilul de model „Opel Ascona” cu n/î BR AG 688, ce aparține lui Musteață C.I., care era parcat în fața blocului de locuit amplasat pe bd.Dacia 71/5, mun.Chișinău.

Instanța de apel în motivarea soluției adoptate a menționat că, necătînd la faptul că inculpatul vina de comiterea celor incriminate nu a recunoscut-o, culpa lui a fost dovedită pe deplin prin cumulul de probe administrat la dosar.

Reieșind din probele cercetate minuțios, instanța de apel a constatat că instanța de fond incorect 1-a achitat pe Muntean A.A. de săvârșirea infracțiunii incriminate pe motivul că fapta nu a fost comisă de inculpat, odată ce probele cercetate demonstrează contrariul.

Astfel, în opinia instanței de apel, instanța de fond nu s-a referit la declarațiile lui Galațan D. care au indicat că în acea seară, aproximativ orele 21:00 el împreună cu Musteață C.I. în timp ce se aflau pe scaun lîngă magazinul alimentar din fața casei lor de locuit, de ei s-au apropiat Șeptițchi D. și Muntean A.A. care veneau dinspre str. Dacia, cu care au stat aproximativ 30 minute, după care el cu Musteață au plecat acasă, afară rămînînd Șeptițchi D. și Muntean A.A. Automobilul „Opel” ce aparținea lui Corin era parcat în fața blocului. Pădurea este în partea dreaptă a casei, adică din partea de la vale, iar bd. Dacia din partea de la deal. Careva băuturi nu au procurat Șeptițchi D. și Muntean A.A., nu au comunicat că este ziua de naștere a cuiva și nici nu au comunicat că au sărbătorit ziua de naștere în pădure. Pe fratele lui Muntean A.A., pe nume Alexei nu l-a văzut în acea seară. Automobilul se vede din apartamente căci stătea în fața casei și locul era iluminat. Apartamentul lui Musteață A. este cu privirea spre fața casei. Ulterior a discutat cu Musteață A. care a comunicat că a văzut cum 2-3 persoane împingeau automobilul lui Corin și după semnalmente erau Muntean A.A. și Șeptițchi D.

Aceste declarații intră în contradicție cu declarațiile inculpatului și martorilor Muntean I. și Orlova A. și sunt în coroborare cu declarațiile lui Musteață A.,

deoarece în acea seară după cum a indicat Galațan D., inculpatul venea anume dinspre bd. Dacia și nu dinspre pădure.

Mai mult ca atât, vina inculpatului se confirmă și prin declarațiile părții vătămate, care participând la examinarea înregistrărilor video de la stația de alimentare cu petrol i-a recunoscut pe Muntean A.A. și Șeptițchi D. după îmbrăcăminte, corpolență, înălțime.

Instanța de apel a apreciat critic declarațiile martorilor Muntean I. și Orlova A., care sunt mama și respectiv concubina lui Muntean A.A., și consideră că acestea au fost depuse în scopul evitării răspunderii de către inculpat, ori este cert că la 16 martie, timpul de afară nu este tocmai favorabil pentru a serba în pădure fiind frig și umed, mai mult ca atât este dubios că 2 doamne singure la ora 19.00 au plecat în pădure, ora la care este destul de întuneric în această perioadă a anului.

Mai mult ca atât, conform declarațiilor inculpatului care în opinia instanței de fond au fost stabile pe tot parcursul cauzei penale, acesta a comunicat că, după serbare a plecat acasă și s-a culcat fiind în stare de ebrietate, însă conform descifrărilor convorbirilor telefonice, Munteanu A.A. după comiterea infracțiunii a efectuat apeluri, ceea ce intră în contradicție cu declarațiile sale. De asemenea, acesta i-a modificat declarațiile cu referire la participarea fratelui său Muntean A.A. la serbarea din pădure.

5. Decizia instanței de apel se contestă cu recurs de către avocatul Dimov I., în numele inculpatului, în care se solicită casarea acesteia, cu menținerea sentinței, invocând aprecierea eronată a probelor administrate pe caz, precum și faptul că probele puse la baza sentinței de achitare au fost puse și la baza deciziei de condamnare.

6. Procurorul, în conformitate cu prevederile art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, a depus referință privind opinia sa asupra recursului declarat de către apărătorul inculpatului, solicitând respingerea lui ca inadmisibil, deoarece instanța de apel a examinat cauza în conformitate cu prevederile art. 414 Cod de procedură penală, a dar apreciere juridică corectă probelor administrate la caz, ajungând la concluzia despre vinovăția inculpatului de cele incriminate.

7. Verificând argumentele invocate de recurenți în raport cu actele cauzei, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia că recursul declarat urmează a fi admis din următoarele considerente:

Conform prevederilor art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța de recurs este în drept să îl admită, să dispună rejudecarea de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

De asemenea, instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârile atacate și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Conform art. 414 Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărîrii atacate pe baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din dosar, și oricăror probe noi prezentate instanței de apel sau cercetează suplimentar probele administrate de instanța de fond. Instanța de apel poate da o nouă apreciere probelor din dosar. Instanța de apel, este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Potrivit cerințelor aceluiași articol, chestiunile de fapt asupra cărora s-a pronunțat sau trebuia să se pronunțe prima instanță și care prin apel se transmit instanței de apel sunt: dacă fapta reținută ori numai imputată s-a săvârșit ori nu, dacă fapta a fost comisă de inculpat și în ce împrejurări s-a comis, dacă probele corect au fost apreciate prin prisma cumulului de probe anexate la dosar în conformitate cu art. 101 Cod de procedură penală.

La chestiunile de drept se referă cele ce țin de următoarele: dacă fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă infracțiunea a fost corect calificată, dacă pedeapsa a fost individualizată și aplicată just, dacă normele de drept procesual penal sau administrativ au fost corect aplicate și hotărîrea adoptată să conțină răspuns la toate motivele invocate.

Colegiul penal lărgit constată, că aceste prevederi legale, deși sunt obligatorii, nu au fost întocmai respectate la judecarea cauzei în apel, iar erorile admise nu pot fi corectate în ordinea procedurii de recurs.

Reieșind din materialele cauzei, Colegiul atestă faptul că, Muntean A.A. de către organul de urmărire penală a fost învinuit, de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 192¹ alin. (2) lit. a) Cod penal – *răpirea mijlocului de transport fără scop de însușire, comis de mai multe persoane*. Prin sentința instanței de fond Muntean A.A. a fost achitat de sub învinuirea de comitere a infracțiunii prevăzute de art. 192¹ alin. (2) lit. a) Cod penal. Instanța de apel l-a recunoscut vinovat pe Muntean A.A. de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 192¹ alin. (2) lit. a) Cod penal.

Analizînd textul deciziei instanței de apel, Colegiul constată că, concluzia de condamnare a inculpatului în baza art. 192¹ alin. (2) lit. a) Cod penal, este bazată pe declarațiile martorilor Galațan D., Musteață A., părții vătămate și aprecierea critică a declarațiilor martorilor Muntean I., Orlova A. și inculpatului. Adică soluția condamnării inculpatului este adoptată de către instanța de apel pe baza probelor acuzării, fiind respinse probele apărării.

Reieșind din materialele cauzei, Colegiul consideră necesar de menționat că, instanța de apel la examinarea apelului, a audiat în instanța de apel numai partea vătămată (f.d.70, v.2) și inculpatul (f.d.71, v.2). Astfel, din cumulul de probe pus la baza deciziei de condamnare: declarațiile inculpatului, părții vătămate, martorilor Galațan D., Musteață A., Muntean I. și Orlova A., au fost audiați doar partea vătămată și inculpatul, iar declarațiile celorlalți martori au fost doar citite, printre care și declarațiile martorului ocular decisiv – Musteață A.

În privința declarațiilor martorului ocular Musteață A., Colegiul specifică faptul că, la examinarea cauzei în instanța de apel, procurorul, considerînd declarațiile acestui martor ca decisive a solicitat citarea legală în ședința de judecată a acestuia pentru audierea suplimentară (f.d.26, v.2). Considerînd imposibilă examinarea apelului în lipsa martorului dat, a fost amînată examinarea cauzei de 6 ori, și anume ședința de judecată din: 10 iunie 2013 (f.d.25-26, v.2), 25 septembrie 2013 (f.d.33-34, v.2), 09 octombrie 2013 (f.d.36-37, v.2), 04 noiembrie 2013 (f.d.50-51, v.2), 18 noiembrie 2013 (f.d.54-55, v.2), 25 noiembrie 2013 (f.d.63-66, v.2).

La acest capitol Colegiul remarcă faptul că, conform procesului-verbal al ședinței de judecată din 09 octombrie 2013 (f.d.37, v.2), asigurarea prezenței martorului Musteață A. la următoarea ședință de judecată a fost pusă în sarcina procurorului, fapt ce a dus la adoptarea de către procurorul Bolduratu V. a ordonanței de aducere silită din 16 octombrie 2013, prin care executarea acesteia a fost pusă în sarcina Inspectoratului de Poliție Botanică al DP Chișinău.

Nefiind prezentate de către procuror acte, precum că au fost întreprinse careva acțiuni pentru asigurarea prezenței martorului Musteață A., instanța de apel a pus în discuție soluționarea posibilității finisării examinării cauzei în lipsa acestui martor. La ce partea vătămată a menționat că: *“Am vorbit cu martorul dat, dar ea nu a dorit să se prezinte”* (f.d.67, v.2), ca urmare fiind finisată examinarea cauzei în lipsa martorului Musteață A.

În acest context Colegiul consideră necesar de invocat doctrina juridică și jurisprudența CEDO:

Instanța de apel nu este în drept să pronunțe o hotărîre de condamnare, bazîndu-se exclusiv pe dosarul din prima instanță, care conține depozițiile martorilor și declarațiile inculpatului, același dosar, în temeiul căruia fusese achitat în primă instanță. Instanța de apel urmează să procedeze la o nouă audiere atît a inculpatului, cît și a anumitor martori ai acuzării solicitați de părți (hotărîrile CtEDO Popovici c. Moldovei din 27 noiembrie 2007 și Dănila c. României din 8 martie 2007).

Martorii acuzării se audiază din nou în cazul în care depozițiile lor constituie o mărturie acuzatorie, susceptibilă să întemeieze într-un mod substanțial condamnarea învinuitului (hotărîrea Spînu c. României din 29 aprilie 2008).

În conformitate cu principiul contradictorialității în procesul penal, reglementat de art.24 Cod de procedură penală, urmărirea penală, apărarea și judecarea cauzei sînt separate și se efectuează de diferite organe și persoane.

Instanța judecătorească nu este organ de urmărire penală, nu se manifestă în favoarea acuzării sau a apărării și nu exprimă alte interese decît interesele legii.

În conformitate cu prevederile art.26 alin.(3) Cod de procedură penală, sarcina prezentării probelor învinuirii îi revine procurorului.

În baza principiului contradictorialității în procesul penal, principiu unanim recunoscut și susținut de jurisprudența CEDO, sarcina probațiunii în ședințele de

judecată în prima instanță și în instanța de apel îi revine acuzatorului de stat, fiindcă funcția acuzării este pusă pe seama procurorului. Curtea Europeană în hotărîrea *Capeau c. Belgiei* din 13 ianuarie 2005, a constatat că, în domeniul penal, problema administrării probelor trebuie să fie abordată din punctul de vedere al articolului 6 §2 și e obligatoriu, *inter alia*, ca sarcina de a prezenta probe să-i revină acuzării.

Nerespectarea jurisprudenței CEDO și încălcarea prevederilor art.24 și art.26 din Codul de procedură penală, care îl obligă pe acuzatorul de stat, după o hotărîre de achitare pronunțată de prima instanța, să solicite audierea inculpatului în instanța de apel și să prezinte în ședința de judecată anumite probe în susținerea acuzațiilor penale aduse inculpatului, urmează să fie apreciată ca nesusținere a acuzațiilor penale în privința inculpatului în cadrul examinării apelului declarat împotriva sentinței de achitare.

Ignorarea jurisprudenței CtEDO și încălcarea prevederilor art.24 și art.26 din Codul de procedură penală lezează dreptul inculpatului la un proces echitabil, drept garantat de art.6 din Convenție.

Curtea în hotărîrea *Lüdi c. Elveției*, din 15 iunie 1992, a ajuns la concluzia că există o încălcare a art. 6 § 1 din Convenție chiar și atunci când proba nu a fost singura care a fundamentat condamnarea, dar instanțele naționale nu au oferit un motiv întemeiat pentru absența martorului.

În hotărîrea *Fluieraș c. României* din 09 aprilie 2013, Curtea a condamnat statul român pentru încălcarea dreptului la un proces echitabil, consacrat de art. 6 § 1 din Convenție, ca urmare a condamnării reclamantului fără audierea martorilor, deși acesta fusese achitat de două instanțe inferioare.

Raportînd cele menționate la cazul supus judecării Colegiul conchide că, în esență, Curtea de apel a întemeiat condamnarea inculpatului pe o nouă interpretare a declarațiilor a cărui autor nu a fost audiat de instanță. Astfel, a adoptat o poziție opusă celei din hotărîrea primei instanțe, care l-a achitat pe inculpat. Adică, în speță, inculpatul a fost declarat vinovat pe baza aceluiași mărturii care i-au determinat pe primii judecători să se îndoiască de temeinicia acestor declarații respingîndu-le și adoptînd o soluție de achitare a acestuia în primă instanță. În acest context Colegiul evidențiază și faptul că martorul *Musteața A.* nu a fost audiată nici în instanța de fond, fiind doar citite declarațiile ei și procesul de confruntare cu inculpatul la etapa urmăririi penale.

În aceste condiții, neaudierea de către Curtea de Apel a martorului *Musteața A.* și *Galațan D.* probe ce au stat la baza adoptării deciziei de condamnare, înainte de a-l declara vinovat a limitat semnificativ dreptul inculpatului la apărare. Declarațiile martorilor menționați, necoroborată cu alte mijloace de probă, a fost, dacă nu singura probă, cel puțin cea determinantă adusă împotriva inculpatului.

Astfel, după 6 ședințe de judecată amînite din motivul neprezentării martorului *Musteața A.*, nefiind prezentat un răspuns plauzibil de la procuror în

sensul aducerii silite a acestui martor Curtea de Apel a purces la examinarea apelului, fără a analiza, motivul neaducerii silite. În acest sens, chiar dacă partea apărării nu a solicitat în mod expres Curții de Apel audierea martorilor, Colegiul consideră că instanța de apel era obligată să adopte din oficiu măsuri pozitive în acest scop, cu indicarea absenței rolului activ din partea procurorului, acestea din urmă trebuind să ceară de la organele de poliție noile domiciliile ale martorilor și să emită noi mandate de aducere la aceste adrese, sau după caz să adopte hotărâre pe baza acelor probe care au fost prezentate de părți, cercetate în ședință cu participarea părților și apreciate în modul respectiv.

Instanța de apel a examinat cauza dată fără a fi întreprinse toate măsurile necesare în căutarea persoanei date. Astfel, deși a fost dispusă aducerea în mod forțat în ședința de judecată în instanța de apel a martorului Musteața A., însă careva măsuri în executarea acestei încheieri nu au fost întreprinse. Deci, instanța de apel a ignorat prevederile art.319 alin. (1) Cod de procedură penală, unde este stipulat că judecarea cauzei poate avea loc numai dacă părțile sunt legal citate și procedura de citare este îndeplinită. În materialele dosarului lipsește dovada citării legale, ceea ce constituie, o eroare de drept comisă de instanța de apel.

Prin urmare, Colegiul consideră că pronunțarea condamnării inculpatului fără audierea martorilor, deși acesta fusese achitat, este contrară cerințelor unui proces echitabil în sensul art. 6 § 1 din Convenție. Instanța de apel nu este în drept să-și întemeieze concluziile sale de condamnare pe probele cercetate de către prima instanță, care a dispus achitarea.

Astfel, instanța de recurs concluzionează că se constată o erorile grave de drept prevăzute de art. 427 alin. (1) pct.6) și 8) Cod de procedură penală.

În așa condiții, încălcările enunțate determină incontestabil Colegiul penal lărgit să concluzioneze asupra necesității casării deciziei instanței de apel în privința lui Muntean A.A., cu dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță, în alt complet de judecată.

În cadrul rejudecării cauzei instanța de apel urmează să ia în considerare cele expuse în prezenta decizie, să cerceteze probele, să se asigure citarea legală a martorilor menționați, să fie apreciată fiecare probă în parte, și toate în ansamblu, cu expunerea asupra admisibilității sau inadmisibilității probei, argumentând temeiul respectiv, să se expună pe marginea argumentelor invocate în apeluri, motivându-și concluziile, fie că le admite sau respinge, ținând cont de motivele casării deciziei atacate, de practica unitară în acest domeniu, de practica relevantă a CtEDO, să adopte o hotărâre legală și întemeiată, în strictă concordanță cu prevederile art. 417 Cod de procedură penală.

8. În conformitate cu prevederile art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal,

DECIDE:

Admite recursul ordinar declarat de către avocatul, Dimov Ivan, în numele inculpatului, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 02 decembrie 2013, în cauza penală în privința lui **Muntean Alexandr Alexandr**, cu dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată, pronunțată integral la 29 iulie 2014.

Președinte

Nicolae Gordilă

Judecători

Elena Covalenco

Liliana Catan

Iurie Diaconu

Ion Guzun